Capitolul I
PRINCIPIILE ȘI LIMITELE APLICĂRII LEGII PROCESUALE PENALE

Speța nr. 1

În dimineața zilei de 22.04.2025, numiții C.M. și M.S. au participat la târgul de la Ipotești, județul Botoșani în vederea comercializării anumitor produse aduse din străinătate. Cu prilejul unui control efectuat de către agenții de poliție, C.M. și M.S. nu au dorit să prezinte documentele prin care se atestă proveniența mărfii, fiind reținută cartea de identitate a numitei M.S. Totodată, cei doi au fost conduși la sediul poliției din Ipotești, unde nu au fost de acord să predea marfa organelor de poliție în lipsa întocmirii unui proces-verbal de confiscare; ulterior, C.M. și M.S. au părăsit sediul poliției, în ciuda opunerii agenților de poliție.

În după-amiaza aceleiași zile, organele de poliție au procedat la desfășurarea unei percheziții la domiciliul numitei M.S., în absența mandatului de percheziție emis de judecător. Potrivit actelor dosarului, numita M.S. a fost de acord cu efectuarea acestui procedeu probatoriu, procesul-verbal încheiat fiind semnat de către aceasta fără obiecțiuni.

Prin rechizitoriul din 23.01.2026, inculpații C.M. și M.S. au fost trimiși în judecată sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de ultraj [art. 257 alin. (1) C. pen.], tulburarea ordinii și liniștii publice (art. 371 C. pen.) și, în privința inculpatei M.S., pentru conducerea unui vehicul fără permis de conducere [art. 335 alin. (1) C. pen.].

Prin sentința penală din 29.05.2026, rămasă definitivă prin decizia Curții de Apel București, Judecătoria Sector 3 București a dispus achitarea inculpaților C.M. și M.S. în temeiul art. 16 alin. (1) lit. c) C. pr. pen. („*nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea*").

Întrebări:

1. Ce presupune principiul respectării vieții private?

2. Ce se înțelege, în sensul legii procesual penale, prin noțiunea de „domiciliu" și prin cea de „corespondență"?

3. Considerați că i-a fost încălcat vreun drept inculpatei M.S.? Argumentați.

Speța nr. 2

Prin rechizitoriul din data de 29.05.2025 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Ialomița s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului C.M. pentru săvârșirea infracțiunilor de luare de mită [art. 289 alin. (1) C. pen.] și sustragere sau distrugere de înscrisuri [art. 259 alin. (1)-(2) C. pen.].

Prin sentința penală din 22.04.2026, Tribunalul Ialomița, făcând aplicarea regulii *in dubio pro reo*, a dispus achitarea inculpatului C.M. cu referire la acuzațiile reținute în rechizitoriu. În fața primei instanțe, martora M.S., cu privire la care se susține că ar fi dat mită persoanei trimise în judecată, a arătat că nu îl cunoaște pe acesta. Împotriva sentinței penale a formulat apel parchetul.

În cadrul judecăţii în apel, inculpatul a învederat că se prevalează de dreptul la tăcere. Nemaifiind cerute alte probe de către inculpat sau procuror, instanţa de control judecătoresc a dat cuvântul asupra apelului şi a rămas în pronunţare. Prin decizia pronunţată, Curtea de Apel Bucureşti a dispus condamnarea inculpatului C.M. la pedeapsa de patru ani de închisoare. De asemenea, instanţa de apel nu a răspuns argumentelor inculpatului privitoare la nelegalitatea şi absenţa valorii probante a înregistrărilor convorbirilor sale telefonice.

Întrebare:

Ce drept a fost încălcat inculpatului C.M. de către instanţa de control judecătoresc?

Speţa nr. 3

La data de 23.01.2018, persoana vătămată N.C. a înregistrat pe rolul Parchetului de pe lângă Judecătoria Feteşti o plângere împotriva numitului E.C. sub aspectul săvârşirii infracţiunii de înşelăciune, urmărirea penală *in rem* fiind începută la aceeaşi dată.

La data de 22.04.2019, procurorul a dispus prin ordonanţă efectuarea în continuare a urmăririi penale faţă de suspectul E.C. La data de 29.05.2019, procurorul a dispus clasarea, întrucât fapta nu este prevăzută de legea penală [art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C. pr. pen.]. Împotriva soluţiei de clasare, a formulat plângere persoana vătămată, calea de atac fiind admisă de procurorul ierarhic superior, urmărirea penală reluându-se.

Ca urmare a mai multor cereri ale suspectului de urgentare a efectuării urmăririi penale, s-a procedat la analiza probatoriului administrat în cauză (4 declaraţii de martori, examinarea unui volum redus de înscrisuri), procurorul dispunând, la data de 25.12.2020, soluţia clasării cu privire la suspectul E.C. Împotriva soluţiei de netrimitere în judecată a formulat plângere persoana vătămată, aceasta fiind admisă la data de 15.01.2021 de către procurorul ierarhic superior, urmărirea reluându-se. Suspectul a formulat, din nou, o cerere de urgentare a urmăririi penale, care a rămas fără răspuns.

La data de 03.10.2026, procurorul a dispus soluţia renunţării la urmărirea penală faţă de suspectul E.C., aceasta fiind menţinută de procurorul ierarhic superior. De asemenea, judecătorul de cameră preliminară a confirmat soluţia prin Încheierea din 12.10.2026.

Întrebări:

1. Ce drept al suspectului a fost încălcat în cauză?

2. Care este instituţia juridică prin care se poate solicita accelerarea procesului penal?

3. Care sunt elementele luate în considerare în aprecierea caracterului rezonabil al duratei procedurii judiciare?

4. În privinţa analizării respectării termenului rezonabil al duratei procedurii judiciare, care sunt momentele luate în considerare ca punct de debut (dies a quo) şi ca moment final (dies ad quem)?

Speţa nr. 4

Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Judecătoria Botoşani s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului A.B. sub aspectul săvârşirii infracţiunii de vătămare corporală din

culpă. Din rechizitoriu reiese că, în timp ce conducea un autovehicul pe drumul național ce leagă Iași de Botoșani, un alt autovehicul care venea din sens opus l-a orbit pe inculpat cu farurile, obligându-l pe acesta să încetinească și să vireze către partea dreaptă a carosabilului. Dintr-o dată, o căruță trasă de un cal care circula pe marginea carosabilului a apărut în fața autovehiculului inculpatului A.B. și l-a obligat să frâneze brusc. Inculpatul nu a reușit să evite coliziunea, iar căruțașul S.I. a suferit leziuni care au necesitat tratament medical.

Prin sentința penală din 10.01.2026, Judecătoria Botoșani a dispus achitarea inculpatului A.B. și a respins acțiunea civilă în despăgubiri formulată de partea civilă S.I. Astfel, prin raportare la declarațiile martorilor audiați în cursul judecății, ale persoanei vătămate și ale inculpatului, precum și față de raportul de expertiză medico-legală și raportul de expertiză tehnică depuse la dosarul cauzei, prima instanță a considerat că, în lipsa luminilor de semnalizare, inculpatul nu ar fi putut anticipa prezența căruței pe carosabil și că, în consecință, accidentul nu ar fi putut să fie evitat.

Împotriva sentinței penale a formulat apel partea civilă S.I., solicitând instanței de control judecătoresc acordarea unor despăgubiri civile.

Prin decizia din 25.07.2026, Curtea de Apel Suceava a admis apelul părții civile și a dispus obligarea părții responsabile civilmente la plata sumei de 75.000 lei cu titlu de daune pentru prejudiciul material și moral. Deși dispozitivul deciziei penale confirmă soluția de achitare a inculpatului, în considerentele aceleiași hotărâri, instanța de control judecătoresc a arătat că prima instanță a aplicat eronat dispozițiile legale cu privire la latura civilă a cauzei și a considerat că aceasta a comis o eroare atunci când a dispus achitarea pe motiv că acesta nu ar fi putut să anticipeze prezența căruței pe partea carosabilă. Prin raportare la probele de la dosarul cauzei, inculpatul A.B. a comis fapta ilicită și ar fi putut anticipa pericolul respectiv. Potrivit deciziei penale, inculpatul era vinovat de săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă, întrucât nu a controlat viteza autovehiculului și nu a adaptat-o la condițiile de drum, astfel încât să poată opri în eventualitatea unui obstacol previzibil.

Totodată, instanța de apel a reținut că, în măsura în care ar fi condus prudent, inculpatul ar fi oprit autovehiculul în momentul în care a fost orbit de farurile autovehiculului care circula din sens opus. Prin urmare, inculpatul se face vinovat de comiterea infracțiunii de vătămare corporală din culpă pentru care în mod corect a fost trimis în judecată, iar faptul că prima instanță a dispus achitarea nu prezintă relevanță pentru acțiunea civilă.

Întrebări:

1. Ce principiu al aplicării legii procesuale penale a fost încălcat în cauză? Argumentați.

2. Care este natura juridică a prezumției de nevinovăție?

Speța nr. 5

Prin ordonanța din data de 27.03.2026, Parchetul de pe lângă Judecătoria Slobozia a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale față de inculpatul C.M. sub aspectul săvârșirii infracțiunii de abuz de încredere [art. 238 alin. (1) C. pen.], reținându-se că, deși a fost

notificat la data de 22.04.2025 de către persoana vătămată A.B. să restituie autoturismul cu numărul de înmatriculare IL 23 CMA, deținut în baza unui contract de leasing reziliat în mod unilateral de către persoana vătămată A.B. ca urmare a neîndeplinirii obligațiilor contractuale, acesta a refuzat, fără drept, restituirea autoturismului în cauză, creând un prejudiciu în cuantum de 15.000 lei.

Prin ordonanța din 25.07.2026, reținând impedimentul prevăzut în art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a C. pr. pen. (*fapta nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege*), procurorul a dispus clasarea cauzei.

Prin încheierea din data de 25.09.2026, judecătorul de cameră preliminară din cadrul Judecătoriei Slobozia, în temeiul art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) C. pr. pen., a admis plângerea persoanei vătămate împotriva ordonanței de clasare (soluție de netrimitere în judecată menținută prin ordonanța prim-procurorului Parchetului de pe lângă Judecătoria Slobozia), a desființat soluția atacată și a dispus începerea judecății cu privire la infracțiunea de abuz de încredere reținută în sarcina inculpatului.

Întrebări:

1. Care sunt funcțiile judiciare care se exercită în cadrul procesului penal? Care este distincția între noțiunea de „funcție judiciară” și cea de „funcție procesuală”?

2. Este compatibil judecătorul de cameră preliminară care a admis plângerea împotriva ordonanței de clasare și a dispus începerea judecății să exercite funcția de judecată în aceeași cauză? Argumentați.

Speța nr. 6

Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Judecătoria Arad emis la data de 10.01.2026 s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului I.D. pentru presupusa săvârșire a infracțiunii de lovire sau alte violențe, prevăzută de art. 193 alin. (2) C. pen.

În fapt, organele de urmărire penală au reținut că în data de 15.02.2025, persoana vătămată C.D.D. s-a deplasat la locuința martorei C.S., la solicitarea acesteia din urmă, pentru a clarifica anumite probleme în legătură cu unele afirmații care ar fi fost făcute în legătură cu fosta sa prietenă, G.A., la acel moment concubina inculpatului. La ieșirea din curtea locuinței, persoana vătămată C.D.D. a fost ajunsă din urmă de către inculpatul I.D. și lovită cu piciorul în regiunea coapsei stângi. Întrucât persoana vătămată a acuzat dureri puternice, martorul R.C. a condus-o la spital, unde aceasta a primit îngrijiri medicale. Fiind examinată de către medicul legist, persoana vătămată a obținut certificatul medico-legal nr. 426/A2/16.02.2025 emis de Serviciul Județean de Medicină Legală Arad, prin care se atestă faptul că a suferit leziuni care au necesitat 12-14 zile de îngrijiri medicale și că acestea pot data din ziua de 15.02.2025.

Persoana vătămată C.D.D. le-a relatat martorelor D.M. și Ș.T. faptul că a fost lovită cu piciorul de către inculpat în regiunea coapsei stângi, după ce a fost prinsă cu mâinile de gât. Inculpatul a fost audiat în fața instanței de fond, prilej cu care a declarat că nu recunoaște faptele imputate.

În cauză, probele au fost împărțite de către instanța de judecată în probe care incriminau activitatea inculpatului I.D. ca fiind una infracțională (în acest sens fiind depozițiile martorilor R.C., pe care s-a bazat în principal acuzarea, completată cu declarațiile

martorilor Ș.T. și D.M. – martori indirecți, la care se adaugă probele cu înscrisuri medicale), respectiv probe care au confirmat lipsa de vinovăție a inculpatului (declarațiile celor două martore prezente la fața locului, C.S.T. și G.A., care se coroborează cu poziția procesuală a inculpatului). Astfel, singurul martor care a declarat că l-a văzut pe inculpat în momentul în care a lovit-o pe persoana vătămată este R.C., însă declarația acestuia a fost înlăturată de instanță ca fiind nesinceră.

Întrebări:

1. Care este principiul care trebuie aplicat de către organele judiciare penale când, ca urmare a administrării tuturor probelor necesare soluționării cauzei, se ajunge la îndoială cu privire la vinovăție?

2. Ce soluție urmează să pronunțe instanța de judecată cu privire la acțiunea penală exercitată în cauză?

Speța nr. 7

Într-o cauză penală, inculpatul a fost condamnat în primă instanță la pedeapsa închisorii de 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, prevăzută de art. 289 alin. (1) C. pen. Pentru a pronunța soluția condamnării persoanei trimise în judecată, instanța nu a avut în vedere atitudinea oscilantă a denunțătorului care și-a retractat declarația dată în cursul urmăririi penale și a afirmat în fața completului de judecată că nu mai este sigur că inculpatul este persoana care i-a pretins banii. De asemenea, instanța de judecată a ignorat declarațiile unuia dintre martorii audiați în cauză, potrivit cărora martorul se îndoiește de faptul că inculpatul este persoana care a purtat discuțiile cu denunțătorul și despre care acesta i-a spus că i-a pretins suma de 9.000 lei.

Întrebare:

Ce principii fundamentale ale procesului penal au fost nesocotite prin soluția de condamnare pronunțată în cauză? Argumentați.

Speța nr. 8

Într-o cauză penală aflată în cursul fazei de judecată, prima instanță a dispus condamnarea inculpatului pentru săvârșirea infracțiunilor de introducere în țară de droguri de risc, prevăzută de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, trafic de droguri de risc, prevăzută de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 și deținere de droguri de risc prevăzută de art. 4 alin. (1) din același act normativ.

Împotriva sentinței penale a formulat apel în termen legal inculpatul, care a criticat sentința penală prin aceea că nu există suficiente probe care să dovedească săvârșirea infracțiunilor reținute în sarcina sa, iar colaboratorul sub acoperire nu a putut fi audiat în fața instanței de judecată astfel încât apărarea să aibă posibilitatea de a adresa întrebări acestuia.

Întrebări:

1. Ce principiu al Convenției europene a drepturilor omului este invocat a fi nerespectat în cauză prin imposibilitatea în care s-a aflat inculpatul de a adresa întrebări unui martor ale cărui declarații au fost luate în considerare la soluționarea cauzei?

2. Ce principiu fundamental reglementat în Codul de procedură penală se încalcă prin nelămurirea cauzei penale sub toate aspectele, neadministrându-se toate probele în acest sens?

Speța nr. 9

Prin sentința penală nr. 89/23.01.2026, Judecătoria Urziceni a dispus condamnarea inculpatului L.E. pentru săvârșirea infracțiunii de ucidere din culpă [art. 192 alin. (2) C. pen.]. În acest sens, instanța de judecată a reținut că, la data de 27.05.2025, inculpatul L.E. a condus autoturismul personal pe drumurile publice și, nerespectând regulile de circulație, a accidentat mortal o persoană de sex feminin care circula în același sens, pe bicicletă.

În cadrul cercetării judecătorești desfășurate în fața primei instanțe au fost audiați doar inculpatul L.E. și martorul B.C., acesta din urmă contribuind prin declarația sa la susținerea acuzației procurorului. Instanța de judecată nu a procedat la administrarea altor probe, respingând cererea avocatului ales al inculpatului L.E. de a fi audiați în apărare, în mod nemijlocit, martorii N.M. și L.R., care au perceput fapta în mod direct, precum și cererea de efectuare în cauză a unei expertize tehnice.

Întrebări:

1. De către cine se realizează în procesul penal funcția de judecată? În ce constă exercitarea acestei funcții judiciare?

2. Ce principii fundamentale ale aplicării legii procesuale penale au fost nerespectate în cauză de către instanța de judecată? Argumentați.

Speța nr. 10

Într-o cauză penală aflată în cursul judecății în primă instanță la Tribunalul Ialomița, inculpatul A.B. este cercetat pentru tentativă la infracțiunea de omor [art. 31 alin. (1) C. pen. raportat la art. 188 alin. (1) C. pen.], constând în aceea că, intenționând să lovească cu o bâtă capul victimei C.D., a nimerit-o în umărul drept, producându-i leziuni care au necesitat pentru vindecare 45 zile de îngrijiri medicale.

La primul termen de judecată, inculpatul A.B. a depus la dosarul cauzei sentința penală nr. 123/20.02.2026 a Judecătoriei Slobozia, rămasă definitivă, din care rezultă că, pentru fapta mai sus descrisă, acesta a fost condamnat deja sub aspectul săvârșirii infracțiunii de lovire sau alte violențe [art. 193 alin. (2) C. pen.].

Întrebări:

1. Care sunt condițiile care trebuie îndeplinite cumulativ pentru a putea fi invocată autoritatea de lucru judecat?

2. Este aplicabil în cauză principiul ne bis in idem? Argumentați.

Speța nr. 11

Prin sentința penală nr. 23/09.03.2026, Judecătoria Panciu a dispus condamnarea inculpatei T.N. pentru săvârșirea infracțiunii de delapidare [art. 295 alin. (1) C. pen.].

Prin decizia penală nr. 151/25.09.2026, Curtea de Apel Galați a respins apelul inculpatei ca nefondat. La termenul de judecată din 25.07.2026, inculpata T.N. a solicitat instanței de control judecătoresc, prin cererea trimisă la dosarul cauzei, amânarea judecării cauzei deoarece, din cauza stării de boală, nu se poate prezenta în fața instanței și, în consecință, nu își poate face apărările necesare. În acest sens, inculpata a atașat la cererea sa o adeverință medicală prin care se atestă că suferă de litiază și colică renală, fiindu-i recomandat de către medic tratament corespunzător și repaus fizic în perioada 20.07.2026-30.07.2026.

Întrebări:

1. Ce principiu fundamental al aplicării legii procesual penale a încălcat instanța de control judecătoresc? Argumentați.

2. Care sunt, potrivit reglementării procesual penale actualmente în vigoare, titularii dreptului la apărare?

Speța nr. 12

La data de 10.02.2026, s-a solicitat procurorului general al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București autorizarea punerii în mișcare a acțiunii penale în privința comiterii unei infracțiuni de furt calificat [art. 229 alin. (1) lit. a) C. pen.]. În acest sens, s-a arătat că infracțiunea a fost comisă la data de 15.08.2025 de către numitul L.E. în timp ce se afla în Paris, Franța, legea română aplicându-se în temeiul art. 9 alin. (2) C. pen. (principiul personalității).

În urma analizei dosarului, procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București a constatat că fapta în privința căreia se solicită autorizarea este prevăzută în legea franceză drept contravenție, în măsura în care prejudiciul produs este mai mic de 100 euro. Totodată, prin ordonanța procurorului s-a constatat comiterea contravenției de către numitul L.E., acestuia revenindu-i obligația de a restitui bunurile sustrase și de a achita o amendă în cuantum de 750 euro; bunurile sustrase au fost restituite, iar amenda a fost achitată de către L.E. în aceeași zi în care acestuia i-a fost comunicată ordonanța.

Întrebări:

1. Este aplicabil, în speță, principiul ne bis in idem? Argumentați.

2. Ce presupune identitatea de cauză? Este necesar ca faptele materiale să fie identice în integralitatea lor în vederea aplicării principiului ne bis in idem?

Speța nr. 13

Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Tribunalul Bacău s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului S.A. pentru săvârșirea infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, constând în aceea că, în seara zilei de 20.06.2026, a lovit-o pe soția sa, victima S.M., aceasta dezechilibrându-se și căzând pe plita încinsă a sobei din locuință, de unde nu s-a mai ridicat, fiind în stare de inconștiență. Urmare a multiplelor arsuri suferite, victima a decedat.

Procedând la coroborarea probele administrate în cursul urmăririi penale cu cele administrate nemijlocit în cursul fazei de judecată, instanța a reținut o altă situație de fapt decât cea avută în vedere de procuror la momentul trimiterii în judecată. În acest sens, instanța a reținut că, în seara zilei de 20.06.2026, inculpatul S.A. s-a întors la domiciliu, unde a găsit-o pe soția sa, în stare de ebrietate. Întrucât aceasta a refuzat să-i coasă o gaică la o pereche de pantaloni, inculpatul S.A., enervat de atitudinea soției sale și de faptul că, mai tot timpul, când se întorcea acasă o găsea în stare de ebrietate, a lovit-o cu palma peste față; victima nu s-a dezechilibrat în vreun mod, întrucât stătea pe scaun. Ulterior acestui incident, inculpatul a aprins focul la soba din bucătărie și a încălzit mâncarea. În timpul luării mesei, inculpatul a observat-o pe soția sa că intenționează să-i coasă gaica de la pantaloni, dar constatând că aceasta făcea eforturi pentru a introduce ața în ac, l-a rugat pe fiul său S.C. să o ajute în efectuarea acestei operațiuni, după care a plecat într-o altă cameră. În tot acest interval de timp, de față la incidentul derulat între cei doi soți s-au aflat fiul acestora S.C. și prietenul său D.A.

În jurul orei 19:00, S.C. și D.A. au plecat la un magazin din apropiere. Când a revenit la domiciliu, în jurul orei 20:00, martorul S.C. a găsit-o pe mama sa căzută pe plita încinsă, prezentând multiple arsuri, astfel că l-a anunțat despre cele întâmplate pe tatăl său, care dormea în camera alăturată. La inițiativa celor doi, victima fost transportată la spital. Ulterior, starea de sănătate a victimei s-a agravat, survenind decesul.

Fiind audiat, inculpatul S.A. nu a recunoscut fapta imputată, susținând că din momentul în care a plecat în camera alăturată să se uite la televizor și până când a fost trezit de fiul său, care i-a relatat că a găsit-o pe S.M. căzută pe plita încinsă, nu știe ce s-a întâmplat cu aceasta. Prin declarațiile date pe parcursul anchetei penale, martorul S.C. a confirmat versiunea tatălui său, în sensul că, după ce acesta a plecat în camera alăturată, victima S.M. a continuat să consume băuturi alcoolice. Martorul a mai precizat că are convingerea că după ce a plecat din locuință mama sa s-a dus lângă sobă să se încălzească și, pe fondul consumului excesiv de băuturi alcoolice, coroborat cu căldura din încăpere, probabil a ațipit și a căzut pe plită, variantă care, în opinia sa, este susținută de poziția în care a fost găsită victima și de împrejurarea că la locul faptei a fost descoperită o sticlă de băutură ce fusese ascunsă de aceasta.

Pe parcursul cercetărilor au fost audiate mai multe persoane din comunitatea din care făceau parte cei doi soți, precum și martora A.C. (mama victimei), care au confirmat starea perpetuă de ebrietate a victimei, fapt care îl afecta pe inculpat și că, în mai multe rânduri, aceasta a fost salvată de la moarte – determinată de consumul de alcool – de către soțul său.

Întrebare:

Având în vedere nesiguranța existentă în privința vinovăției inculpatului S.A., cărei reguli se impune a se da eficiență de către instanță în cauza dedusă judecății?

Răspunsuri

Speța nr. 1

1. În conformitate cu dispozițiile art. 11 alin. (2) C. pr. pen., „respectarea vieții private, a inviolabilității domiciliului și a secretului corespondenței sunt garantate. Restrângerea exercitării acestor drepturi nu este admisă decât în condițiile legii și dacă aceasta este necesară într-o societate democratică". Astfel cum se observă, acest principiu este preluat din art. 8 al Convenției europene a drepturilor omului, în care se prevede, la alin. (1), că se garantează dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței; de asemenea, potrivit alin. (1) al aceluiași articol, „nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă acesta constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altuia".

În enunțarea principiului fundamental al respectării vieții private, legiuitorul a considerat necesar a detalia protecția anumitor valori de bază care țin de esența ființei umane, așa cum sunt acestea arătate în art. 11 alin. (2) C. pr. pen. Sub acest aspect, inviolabilitatea domiciliului și secretul corespondenței constituie unele dintre componentele vieții private a persoanei, menționarea lor expresă în legea procesual penală fiind pe deplin justificată de imperativul garantării anumitor valori a căror limitare formează obiectul unor reglementări exprese (de pildă, percheziția domiciliară ori interceptarea sau ridicarea corespondenței). Astfel, spre deosebire de demnitatea umană [art. 11 alin. (1) C. pr. pen.], protecția drepturilor mai sus-amintite nu este una absolută, legea reglementând expres unele modalități de afectare a acestora.

2. Noțiunea de „domiciliu" semnifică locul unde persoana își desfășoară viața privată, viața de familie și alte asemenea legături[1] sau, după caz, locul în care o persoană (fizică sau juridică) își derulează activitatea profesională sau comercială.

De asemenea, potrivit art. 157 alin. (2) C. pr. pen., „prin *domiciliu* se înțelege o locuință sau orice spațiu delimitat în orice mod ce aparține ori este folosit de o persoană fizică sau juridică".

Noțiunea de „corespondență" vizează orice comunicare scrisă sau verbală ori prin telefon sau e-mail ori prin intermediul oricărei alte căi prin care doi sau mai mulți indivizi schimbă între ei un mesaj sau o idee[2].

3. În cauză, inculpatei M.S. i-a fost încălcat dreptul la inviolabilitatea domiciliului, reglementat de legiuitor în strânsă legătură cu respectarea vieții private, potrivit art. 11 alin. (2) C. pr. pen., întrucât percheziția a fost efectuată fără autorizarea judecătorului de drepturi și libertăți. Sub acest aspect, dispozițiile art. 27 alin. (1) din Constituție prevăd că

---

[1] În acest sens a se vedea CEDO, hotărârea din 31 iulie 2003 în cauza *Demades c. Turciei,* disponibilă pe *www.echr.coe.int*.

[2] În acest sens a se vedea CEDO, hotărârea din 16 decembrie 1992 în cauza *Niemietz c. Germaniei,* disponibilă pe *www.echr.coe.int*; CEDO, hotărârea din 22 mai 2008 în cauza *Petrov c. Bulgariei,* disponibilă pe *www.echr.coe.int*; CEDO, hotărârea din 11 ianuarie 2011 în cauza *Mehmet Nuri Özen ș.a. c. Turciei,* disponibilă pe *www.echr.coe.int.*

domiciliul și reședința sunt inviolabile. Cu titlu excepțional, prevederile art. 27 alin. (2) din Legea fundamentală admit că de la regula inviolabilității domiciliului se poate deroga prin lege în ipotezele precis determinate în conținutul normelor constituționale. În același context, în art. 27 alin. (3) și (4) din Constituție sunt înglobate două dispoziții menite a garanta respectarea acestui principiu, respectiv: percheziția este dispusă de către judecător și se efectuează în formele și în condițiile cerute de lege; perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, cu excepția infracțiunilor flagrante. De asemenea, potrivit Curții europene, pentru ca o ingerință să nu implice nesocotirea art. 8 din Convenție, prevederile legale aplicabile în materia percheziției trebuie să conțină suficiente garanții pentru a evita ca autoritățile să poată adopta măsuri arbitrare care aduc atingere dreptului la respectarea domiciliului.

(în acest sens, a se vedea CEDO, hotărârea din 26 mai 2009 în cauza *Damian c. României,* disponibilă pe *www.echr.coe.int*; în speță, pe lângă absența mandatului judiciar prealabil, Curtea europeană a observat că, la momentul comiterii faptelor, reclamantul nu beneficia nici de o cale de atac efectivă pentru a solicita controlul *a posteriori*, de către o instanță de judecată, al legalității și temeiniciei percheziției)

Speța nr. 2

Instanța de apel i-a încălcat dreptul la un proces echitabil inculpatului C.M., având în vedere că în cauză s-a dispus soluția condamnării fără a se proceda la audierea nemijlocită a martorilor. Astfel, fundamentul normativ al acestui principiu fundamental îl reprezintă art. 6 din Convenția europeană, precum și jurisprudența deja sedimentată a Curții de la Strasbourg. La nivel național, art. 8 C. pr. pen. se limitează la a condiționa caracterul echitabil al procesului de respectarea garanțiilor procesuale și a drepturilor părților și ale celorlalți subiecți procesuali. Totodată, în temeiul art. 8 C. pr. pen., echitatea procedurii trebuie să asigure și realizarea scopului procesului (constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni astfel încât nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, iar orice persoană care a comis o infracțiune să fie pedepsită conform legii, într-un termen rezonabil).

Deopotrivă, instanța de apel a încălcat și dispozițiile art. 421 alin. (1) pct. 2 lit. a) C. pr. pen., care consacră unicul caz de **cercetare judecătorească obligatorie în etapa apelului**. Astfel, potrivit acestui text de lege, atunci când este admis apelul și se desființează sentința primei instanțe, pronunțându-se o nouă hotărâre (cu respectarea regulilor referitoare la soluționarea acțiunii penale și a acțiunii civile la judecata în fond), este **obligatorie** readministrarea declarațiilor pe care prima instanță și-a întemeiat soluția de **achitare**, dispozițiile art. 374 alin. (7)-(12) și ale art. 383 alin. (3) și (4) aplicându-se în mod corespunzător.

(în același sens, a se vedea hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Flueraș c. României*[3], în conformitate cu care Curtea a considerat că pronunțarea condamnării reclamantului fără audierea martorilor, deși acesta fusese achitat de două instanțe inferioare, este contrară cerințelor unui proces echitabil în sensul art. 6 par. 1 din Convenție).

[3] CEDO, hotărârea din 9 aprilie 2013 în cauza *Flueraș c. României*, disponibilă pe *htpp://hudoc.echr.coe.int*.

Speța nr. 3

1. Față de circumstanțele particulare ale cauzei, suspectului E.C. i s-a încălcat dreptul la soluționarea cauzei într-un termen rezonabil. În acest sens, dispozițiile art. 21 alin. (3) din Constituție prevăd că „părțile au dreptul (…) la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil". De asemenea, potrivit art. 8 C. pr. pen., „organele judiciare au obligația de a desfășura urmărirea penală și judecata cu respectarea garanțiilor procesuale și a drepturilor părților și ale subiecților procesuali, astfel încât să fie constatate la timp și în mod complet faptele care constituie infracțiuni, nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, iar orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit legii, într-un **termen rezonabil**" (s.n.).

Și în art. 12 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară[4] se prevede că toate persoanele au dreptul la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.

De asemenea, în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cerința celerității reiese din conținutul paragrafului 1 al art. 6 („Dreptul la un proces echitabil"), potrivit căruia „orice persoană are dreptul la judecarea... într-un termen rezonabil a cauzei sale".

2. Prin art. 488[1]-488[6] C. pr. pen. legiuitorul a reglementat, cu titlu de procedură specială auxiliară, contestația privind durata procesului penal, prin care se poate solicita accelerarea procedurii, dacă activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se îndeplinește într-o durată rezonabilă.

3. În privința calculării duratei rezonabile, menționăm că aceasta nu poate fi realizată *in abstracto*, ci prin raportare la circumstanțele particulare ale fiecărei cauze penale. Cu certitudine, în materie penală, rezonabilitatea termenului de derulare a procedurilor judiciare presupune promptitudinea răspunsului judiciar. În decursul timpului, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului au fost stabilite mai multe criterii în vederea determinării caracterului rezonabil al termenelor de rezolvare a cauzelor penale, după cum urmează: complexitatea cauzei[5]; comportamentul judiciar al autorităților[6]; comportamentul judiciar al părților care a fost în măsură să contribuie la prelungirea termenului[7]; alte împrejurări particulare care pot să justifice prelungirea procedurii[8]; miza cauzei judiciare.

Deopotrivă, legiuitorul național a enumerat în conținutul art. 488[5] alin. (2) C. pr. pen. elementele care trebuie avute în vedere în aprecierea caracterului rezonabil al duratei procedurii judiciare, după cum urmează:

a) natura și obiectul cauzei;

b) complexitatea cauzei, inclusiv prin luarea în considerare a numărului de participanți și a dificultăților de administrare a probelor;

---

[4] Publicată în M. Of. nr. 1104 din 16 noiembrie 2022.

[5] CEDO, hotărârea din 1 august 2000 în cauza *C.P. ș.a. c. Franței*, disponibilă pe *www.echr.coe.int*.

[6] CEDO, hotărârea din 13 martie 2014, în cauza *Starokadomskiy c. Rusiei*, disponibilă pe *www.echr.coe.int*.

[7] CEDO, hotărârea din 23 septembrie 1998, în cauza *I.A. c. Franței,* în *Reports of Judgements and Decisions 1998-VII, www.echr.coe.int*.

[8] CEDO, hotărârea din 12 octombrie 2004, în cauza *Bursuc c. României*, publicată în M. Of. nr. 452 din 27 mai 2005.